

Selvmondsadfærd blandt etniske minoriteter i Danmark - et pilotprojekt

Selvordsadfærd blandt etniske minoriteter i
Danmark - et pilotprojekt

© Forfatteren og Center for Selvords-
forskning
Odense, 2009

Det er tilladt at citere, kopiere m.v. fra denne
rapport med tydelig kildehenvisning

Udgivet af Center for Selvordsforskning
Søndergade 17
5000 Odense C
Tel: (+45) 66 13 88 11
Fax: (+45) 65 90 81 74
E-mail: info@cfsmail.dk
Hjemmeside: www.selvordsforskning.dk
med støtte fra Indenrigs- og Socialministeriet

1. udgave, 1. oplag, September 2009

ISBN: 978-87-90291-71-6

Indhold

1	Analysens baggrund	5
2	Definitioner	6
3	Tidligere forskning	10
4	Metode og gennemførelse	11
5	Resultater	15
6	Konklusion	30
7	Anbefalinger	33
	Litteratur	35

1 Analysens baggrund

Baggrund

Dette pilotprojekt er igangsat ud fra spørgsmål nr. S 754¹ af Marlene Harpsøe, (DF) til tidligere velfærdsminister Karen Jespersen. Spørgsmålets ordlyd er følgende:

”Hvad mener ministeren om, at kvindelige efterkommere af anden etnisk herkomst end dansk ligger fire en halv gange højere i statistikken over selvmordsforsøg end de mandlige efterkommere samt etniske danskere, finder ministeren det ikke bekymrende, at så mange piger og kvinder af anden etnisk herkomst end dansk ikke ser nogen anden udvej med livet end at forsøge selvmord, og vil ministeren ikke tage initiativ til en undersøgelse af denne problematik og årsagen til, hvorfor piger af anden etnisk herkomst end dansk er så overrepræsenterede i selvmordsstatistikken, så vi hurtigst muligt kan hjælp[e] disse selvmordstruede piger?”

I velfærdsministerens svar bliver det besluttet:

”...Da der tilsyneladende nu er fremkommet ny viden på området, vil jeg samtidig bede centret udarbejde en vurdering af, hvilke undersøgelser der evt. skal gennemføres, for at vi kan få en mere sikker viden om selvmordsadfærden herunder selvmordsforsøg, blandt menneske[r] med anden etnisk baggrund end dansk.”

Dette er baggrunden for den her foreliggende undersøgelse.

Formål

Pilotprojektets formål er at kunne danne baggrund for en bedre kortlægning / undersøgelse af selvmordsadfærd blandt etniske minoriteter i Danmark.

Tak til

Tak til centerleder Lilian Zøllner for medudarbejdelse af projektbeskrivelsen og kvalitetssikring af projektet. En tak til statistiker Børge F. Jensen for sparring og kvalitetssikring af projektet samt til Irene Gadeberg for korrekturlæsning og til akademisk medarbejder Agnieszka Konieczna for hjælp til layout.

1) <http://www.folketinget.dk/samling/20072/spoergsmaal/S754/svar/endeligt/20080311/535089.HTM>

2 Definitioner

Definition af etniske minoriteter

Siden 2005 har etniske minoriteter af Danmarks Statistik været defineret som indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande. Danmarks Statistik registrerer fødeland og statsborgerskab for alle bosiddende i Danmark. Ved hjælp af begreberne indvandrere og efterkommere kan Danmarks Statistik udarbejde talmateriale for bosiddende i Danmark efter oprindelsesland.²

Indvandrere

Indvandrere er født i udlandet. Ingen af forældrene er både danske statsborgere og født i Danmark. Hvis der ikke findes oplysninger om nogen af forældrene, og personen er født i udlandet, opfattes personen også som indvandrer.

Efterkommere

Efterkommere er født i Danmark. Ingen af forældrene er både danske statsborgere og født i Danmark. Hvis der ikke findes oplysninger om nogen af forældrene, og personen er udenlandsk statsborger, opfattes personen også som efterkommer. Når én eller begge forældre, der er født i Danmark, opnår dansk statsborgerskab, vil deres børn ikke blive klassificeret som efterkommere. Fastholder danskfødte forældre imidlertid begge et udenlandsk statsborgerskab, vil deres børn blive klassificeret som efterkommere.

Personer med dansk oprindelse

Personer med dansk oprindelse er personer – uanset fødested – der har mindst én forælder, der både er dansk statsborger og født i Danmark.

Oprindelsesland

Oprindelsesland dannes ud fra følgende regler:

- Når begge forældre kendes, defineres oprindelsesland ud fra moderens fødeland. Hvis dette er Danmark, bruges statsborgerskabslandet.
- Når kun én forælder kendes, defineres oprindelseslandet ud fra dennes fødeland. Hvis dette er Danmark, bruges statsborgerskabslandet.
- Når ingen af forældrene kendes, er oprindelseslandet defineret ud fra personens egne oplysninger. Er personen indvandrer, antages det, at oprindelseslandet er lig med fødelandet. Er personen efterkommer, antages det, at oprindelseslandet er lig med statsborgerskabslandet.

Vestlige og ikke-vestlige lande

- Vestlige lande: Alle EU-lande plus Andorra, Island, Liechtenstein, Monaco, Norge, San Marino, Schweiz, Vatikanstaten, Canada, USA, Australien og New Zealand. Fra 1. januar 2007 er Bulgarien og Rumænien en del af EU. De indgår fra samme dato i Vestlige lande.
- Ikke-vestlige lande: Alle øvrige lande.

Vesterlændinge

I det her foreliggende projekt anvendes begrebet 'vesterlændinge' om personer med dansk oprindelse samt indvandrere og efterkommere fra vestlige lande.

Skematisk oversigt

Kriterierne for definitionen af indvandrere og efterkommere er opstillet i figur 2.1:

2) <http://www.dst.dk/Vejviser/Portal/Befolkning/Definitioner.aspx>

2 Definitioner

Table 2.1 Skematisk oversigt over definition af indvandrere og efterkommere

	<u>Person</u>		<u>Moder</u>		<u>Fader</u>
<u>Indvandrere</u>	Født i udland (vestligt / ikke-vestligt land)	OG	Født i udland (vestligt / ikke-vestligt land) ELLER* Udenlandsk statsborger	OG	Født i udland (vestligt / ikke-vestligt land) ELLER* Udenlandsk statsborger
<u>Efterkommere</u>	Født i DK	OG	Født i udland (vestligt / ikke-vestligt land) ELLER* Udenlandsk statsborger	OG	Født i udland (vestligt / ikke-vestligt land) ELLER* Udenlandsk statsborger

* Begge betingelser må gerne være opfyldt

En case

En person er født i Libanon (ikke-vestligt land). Vedkommende har to forældre, der begge er født i Libanon og er libanesiske statsborgere. Personen er derfor en indvandrer fra et ikke-vestligt land. Samme person har et barn med en mand, der både er født i Danmark og er dansk statsborger. Deres barn kategoriseres derfor som en etnisk dansker.

Definition af selvmordsadfærd

Selvmordsadfærd er et begreb, som dækker en adfærd, hvorved en person verbalt, skriftligt eller på anden måde fremsætter trusler om at ville begå selvmord, forsøger at begå selvmord eller gennemfører selvmord (Sundhedsstyrelsen, 1998a).

Metodisk arbejder Center for Selvmordsforskning (CFS) med en bredere definition af begrebet, hvor selvmordsadfærd overordnet indeholder fem underkategorier: selvmordstanker, selvmordsforsøg, selvmord, vanemæssig selvskadende adfærd samt selvskaade. Disse fem kategorier giver en bedre mulighed for en klassifikation af den heterogene gruppe, som personer med selvmordsadfærd udgør i Danmark. Det er en væsentlig forskel om en person blot har haft tanker om selvmord, har forsøgt at begå selvmord eller vanemæssigt skader sig selv for at få det bedre psykisk – dog uden nogen intention om at tage sit eget liv.

Foreliggende pilotprojekt omhandler ikke deciderede selvmord, hvoraf denne definition ikke gennemgås. Udover dette undersøger projektet

også for sårbarhed blandt unge. Selvom sårbarhed umiddelbart ligger uden for begreberne omkring selvmordsadfærd, så viser tidligere undersøgelser (Zöllner og Jensen [I] & [II], 2009), at der blandt sårbare unge er en signifikant overvægt af personer med tanker om selvskade og selvskadende handlinger.

Sårbarhed

Udgangspunktet er, at der i enhver årgang i en dansk skole sidder børn og unge, som grundet livsomstændigheder og livshistorie er sårbare. Sårbare unge defineres i denne sammenhæng som:

”Unge, der inden for det sidste års tid har haft alvorlige, personlige, følelsesmæssige eller psykiske problemer, hvor de følte, de havde brug for professionel hjælp.”

De sårbare kan være unge, som gennem deres barndom har været udsat for omsorgssvigt, tab af forældre, vold og druk samt andre voldsomme kriser, de ikke føler, de kan mestre. Andre kan være udsat for krav og belastninger, de ikke kan honorere, hvilket i sidste ende kan føre til selvmordstanker og selvmordsforsøg.

Selvmodstanker

Selvmodstanker omfatter ifølge Sundhedsstyrelsen (1998b) ”et ret bredt spektrum spændende fra en kortvarig strejfende tanke til plagsomme, konstant tilstedeværende selvmordsovervejelser”. Retterstøl et al. (2002) påpeger, at begrebet omfatter ”den adfærd hvor vedkommende selv beretter, at han går med tanker om å gøre slutt på livet” (s. 15). Selvmordstanker omfatter både de tanker, der meddeles spontant, eller som bliver bekræftet gennem spørgsmål til vedkommende, og de tanker, som ikke meddeles andre.

Selvmodsforsøg

Ifølge WHO defineres selvmordsforsøg på følgende måde:

”En handling uden dødelig udgang, hvor en person med vilje indtager en overdosis medicin eller lignende eller udviser anden ikke-vanemæssig adfærd, der vil være skadevoldende, hvis ikke andre griber ind, og hvor hensigten har været at fremme vedkommendes ønskede forandringer via handlingens forventede konsekvenser.”

Sundhedsstyrelsen (1998a)

WHO's definition er tilstræbt værdineutral, således at den kan accepteres på tværs af kulturer, religioner og ideologier. Den tager udgangspunkt i selve handlingen, idet begrebet 'skadevoldende' anvendes, hvorimod intentionen om at dø ikke nævnes. Imidlertid har WHO's definition givet anledning til overvejelser, idet 'attempted suicide' dækker over en lang række handlinger, hvor selve handlingernes hensigter og metoder er vidt forskellige (Kerkhof, 2000). Der kan være tale om et ikke fatalt selvmordsforsøg, hvor hensigt og valg af metode har været et ønske om at dø, og hvor personen varigt er skadet som følge af sin handling. Begrebet dækker ligeledes de handlinger, hvor hensigten har været diffus, handlingen har været impulsiv, og valg af metode har været afhængig af den øjeblikkelige situation (fx hvilke piller, der var i hjemmet).

Definitionen rummer endvidere et krav om, at adfærden ikke er vanemæssig dvs. at personen ikke jævnligt, hyppigt eller tilbagevendende skader sig selv. I definitionen er der yderligere et krav om, at adfærden skal volde skade, hvis andre ikke griber ind. Som eksempel kan nævnes indgriben ved forsøg på at drukne sig eller indgriben inden indtagelse af overdosis, hvor personen er bevidstløs. Et tredje eksempel er indgriben ved forsøg på

2 Definitioner

selvmord ved togpåkørsel.

Vanemæssig selvskadende adfærd

Vanemæssig selvskadende adfærd, eller selvmutilerende adfærd, er et begreb, der i psykiatrien oftest beskrives som en fejltilpasning eller fejludvikling. Samme kan dække over en lang række andre betegnelser: parasuicide, wrist-cutting syndrome, cutting, deliberate selfharm (DSH), self-inflicted violence (SIV), bodily harm, self-injury, self-destructive behavior, self-wounding, focal suicide og self-mutilation m.fl. På baggrund af studier på området definerer Suyemoto (1998) begrebet på følgende måde:

”Selvmutilering er en direkte, social uacceptabel adfærd, som gentages igen og igen, og som forårsager mindre til moderat fysisk skade; selvmutilerende adfærd er ikke et forsøg på at suidere og adskiller sig fra den stereotype selvmutilerende adfærd, som ses hos mentalt retarderede eller autister.”

Suyemoto (1998)

Selvmutilerende adfærd kan fx dreje sig om at skære sig, snitte sig (cutting), hindre sår i at hele eller kradsse sig til dybe sår. Selvmutilerende adfærd adskiller sig fra selvmordsforsøg ved, at handlingen gentages igen og igen som en ritualiseret adfærd med den hensigt at dæmpe ubehageligt psykologisk pres. Hver ny selvmutilation er en forstærkning af adfærd, som giver lystbetonet frihed fra smerte.

Selvskade

I den foreliggende rapport anvendes også begrebet selvskade. CFS' udgivelser baserer sig på følgende definition af begrebet, der gives i det

europæiske forskningsprojekt The Case Study (Child and Adolescent Self-harm in Europe)³:

”En handling uden dødelig udgang, hvor en person med vilje foretog sig én eller flere af følgende ting:”

- Tog initiativ til handling (fx snitte sig selv) med den hensigt at skade sig selv
- Indtog et stof udover den foreskrevne eller generelt anbefalede terapeutiske dosis
- Indtog et afslappende (recreational) eller ulovligt stof (drug) som en handling, som personen anså for at ville være selvskadende
- Indtog et ikke-indtageligt objekt eller et stof

The Case Study (1998)

Selvskade ses i denne sammenhæng som et mere omfattende begreb end begrebet selvmordsforsøg. Definitionen er primært rettet mod det bevidst adfærdsmæssige (med vilje), uden at handlingen behøver at være gennemført (tog initiativ til handling). Endvidere skal hensigten med handlingen være at skade sig selv. I modsætning til definitionen af selvmordsforsøg behøver andre ikke at have grebet ind, og i definitionen af selvskade indgår ikke, at der skal være tale om ønskede forandringer som konsekvens af handlingen. Derfor kan selvskade begrebsligt både indeholde selvmordsforsøg og vanemæssig selvskadende adfærd. I selvmordsforsøg behøver andre heller ikke at have grebet ind, men selvmordsforsøg omfatter også initiativer andre forhindrer.

3) Definitionen er en oversættelse af den definition, som er udarbejdet af projektgruppen i forbindelse med igangsættelse af projektet Child and Adolescent Self-harm in Europe.

3 Tidligere forskning

En undersøgelse fra 2001 (Bille-Brahe et al., upubliceret) viser, at mandlige indvandrere fra mindre udviklede lande⁴, i signifikant lavere grad begår selvmord i forhold til danske mænd i samme aldersgruppe. Undersøgelsen viser endvidere, at kvindelige indvandrere fra mindre udviklede lande, i signifikant større grad forsøger at tage deres eget liv end danske kvinder i samme aldersgruppe. Eftersom undersøgelsen imidlertid bygger på et 10 år gammelt datamateriale, og kun er baseret på 128 første generationsindvandrere, 10 andengenerationsindvandrere samt 1877 etniske danskere, skal resultaterne ses med stort forbehold.

En senere registerbaseret undersøgelse af selvmordsrisiko blandt personer med fremmed baggrund i Danmark (Sundaram et al., 2006) påviser en forhøjet selvmordsrisiko blandt personer med fremmed baggrund. Selvmordsrisikoen er størst blandt de nordisk fødte (Sverige, Norge, Finland og Island) og lavest blandt personer med asiatisk baggrund. Der kan ikke påvises en signifikant forskel på selvmordsrisikoen blandt asiatisk fødte kvinder og etnisk danske kvinder (Møller et al., 2008).

Resultaterne fra en spørgeskemaundersøgelse gennemført blandt unge i folkeskolens ældste klassesettrin i Fyns Amt viser, at unge med pakistansk baggrund i mindre udstrækning end unge med etnisk dansk baggrund skader sig selv.

Undersøgelsen bygger på 60 unge med pakistansk baggrund (Møller et al., 2008).

En yderligere spørgeskemaundersøgelse af selvskade blandt ikke-vestlige unge i tre storbyer (Zøllner 2008) viser, at sårbarhed især findes blandt de unge med vestlig baggrund i forhold til de unge med ikke-vestlig baggrund. Det samme resultat forekommer, når unges tanker om selvskade og unges selvskadende handlinger bliver undersøgt. Også her er de vestlige unge repræsenteret med en overvægt i forhold til de ikke-vestlige unge. Undersøgelsen bygger på besvarelser fra i alt 1040 unge (49,4 % med vestlig baggrund og 50,6 % med ikke vestlig baggrund) i folkeskolens ældste klassesettrin. En lidt større spørgeskemaundersøgelse omfattende 3275 unge fra Fyns Amt (Zøllner og Jensen [I], 2009) viser samme tendens. I denne undersøgelse har hovedparten vestlig baggrund.

4) Opdelingen i mere og mindre udviklede lande er baseret på FN's definition fra 1994 (*Developed Countries and Less Developed Countries*) (Kilde: Danmarks Statistik). Siden 2005 anvender Danmarks Statistik og Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration en ny opdeling i vestlige og ikke-vestlige lande (jf. definitionsafsnittet).

4 Metode og gennemførelse

Design

For at kunne danne baggrund for en bedre kortlægning / undersøgelse af selvmordsadfærden blandt etniske minoriteter i Danmark, er foreliggende projekt opbygget som et selvstændigt studie, hvor de metodiske erfaringer efterfølgende munder ud i anbefalinger til fremtidige projekter.

Projektet har valgt at basere undersøgelsen på unge, dvs. elever i folkeskolens 9.-10. klassetrin, gymnasieskolen samt på de erhvervsfaglige uddannelser. Dette er gjort af tre grunde. For det første er det ud fra en cost-benefit betragtning mest givende at lave spørgeskemaundersøgelser i skolesystemet, da distributionen og besvarelsesprocessen her er relativ enkel og omkostningslavt. For det andet opgøres andelen af to-sprogede eller personer med anden etnisk herkomst end dansk for de fleste danske skolers vedkommende, hvilket giver bedre mulighed for målrettede undersøgelser. For det tredje har Center for Selvmordsforskning et godt gennemprøvet screeningsspørgeskema udviklet til projektet "SAYLE" (Saving Young Lives Everywhere) (Bjergsø et al., 2009). Spørgeskemaet afdækker sårbarhed, tanker om selvskade og selvskadende adfærd blandt unge.

Projektets begrænsning er, at fokus retter sig mod unge, men styrken er, at fremtidige undersøgelser vil kunne drage nytte af analysens metodiske erfaringer.

Dataindsamling

Tre konsulenter indsamlede data fra uddannelsessteder i Odense-, Århus- og Københavnsområdet med henblik på at få den bredest mulige

vifte af uddannelsessteder. Dette datamateriale blev desuden suppleret med CFS' egen dataindsamling til projektet SAYLE i gymnasier i region Midt- og Syddanmark i skoleåret 2008-09 for at øge størrelsen af datamængden.

Den samlede dataindsamling blev afsluttet i foråret 2009. I forhold til pilotprojektet fik centret accept til dataindsamling i 8 skoler ud af et indledende udvalg på 20. Flest skoler tilmeldte sig i Københavnsområdet, hvilket ikke var overraskende, da flest skoler her var udvalgt pga. områdets større andel af skoler med en høj andel af to-sprogede elever / personer med anden etnisk herkomst end dansk. En anden årsag til det lavere antal skoler i Århus- og Odenseområdet er centrets føromtalt dataindsamling i Region Midtjylland og Syddanmark. Da projektet også får data herfra, ville det være dobbelt arbejde at samle data ind fra gymnasier i disse områder.

Pilotprojektets datamateriale endte afsluttende med 349 gyldige besvarelser, mens SAYLE's datamængde udgør 1384 besvarelser til en samlet mængde på 1733 besvarelser.

Statistisk metode

Til projektets beregninger er statistikprogrammet "SAS 9.1" blevet anvendt. Udover at analysere simple sammenhænge ud fra krydstabuleringer, er samme også bearbejdet i multiple modeller, hvor betydningen af flere specifikke variable er inddraget samtidigt i regressionsanalyser. Disse variable er køn, uddannelsesgren, etnicitet, trivsel, stofmisbrug samt scores på de såkaldte "Weinberger", "Negative Life Events" og "Scaff"-skalaer. Weinberger og Negative Life

Events-skalaerne er to mål for sårbarhed, mens Scoff-skalaen er et mål for spiseforstyrrelsesten-denser (Bjergsø et al., 2009).

En oversigt over respondenterne

I tabel 4.1 er respondenterne i datamængden blevet opdelt på baggrund af deres etnicitet (jf. definitionsafsnittet). Som det kan iagttages, så

har projektets egen indsamling procentvis fået flest besvarelser fra indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande. Dette stemmer fint i overensstemmelse med, at indsamlingen bevist blev rettet mod de skoler, med størst densitet heraf. Til forskel er SAYLE udelukkende rettet mod gymnasieskolen, hvor densiteten af indvandrere og efterkommere er mindre.

Tabel 4.1 Projektets respondenter fordelt på etnicitet

	Procent		
	Vesterlændinge	Indvandrere	Efterkommere
Datamateriale pilotprojekt (n=349)	58,7%	12,6%	28,7%
Datamateriale SAYLE (n=1384)	94,7%	3,8%	1,5%
Datamaterial total (n=1733)	87,4%	5,6%	7,0%

Hvor indvandrere udgør 12,6 % og efterkommere udgør 28,7 % af respondenterne i den oprindelige datamængde, kommer indvandrerne til at udgøre 5,6 % og efterkommerne 7,0 % i den endelige mængde. Det lave antal indvandrere og efterkommere afspejler sig senere i analyseafsnittet, da beregninger på etnicitetsforskelle kommer til at lide under en manglende statistisk styrke, så signifikante sammenhænge bliver sværere at påvise.

I tabel 4.2 er indvandrere og efterkommere opdelt på baggrund af deres moders fødeland, der jf. definitionsafsnittet er afgørende for, om en person er fra et vestligt eller ikke-vestligt land, hvis begge forældres statsborgerskab og fødeland kendes:

4 Metode og gennemførelse

Tabel 4.2 Fødeland for mødre af indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande

Land	Indvandrere (n=94)		Efterkommere (n=121)	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Afghanistan	14	14,9%	0	0,0%
Bosnien	20	21,3%	1	0,8%
Irak	13	13,8%	2	1,7%
Libanon	0	0,0%	26	21,5%
Marokko	2	2,1%	10	8,3%
Pakistan	3	3,2%	10	8,3%
Somalia	6	6,4%	2	1,7%
Sri Lanka	0	0,0%	7	5,8%
Tyrkiet	7	7,4%	33	27,3%
Vietnam	1	1,1%	6	5,0%
Andre lande	28	29,8%	24	19,8%
Total:	94	100,0%	121	100,0%

Som det fremgår, er de største grupper af indvandrere fra ikke-vestlige lande i undersøgelsen personer med mødre født i Bosnien, Afghanistan og Irak. Dette stemmer godt overens med det generelle billede i Danmark.⁵ For efterkommerne fra de ikke-vestlige landes vegne udgør de største grupper de personer, som har mødre født i Liba-

non og Tyrkiet. Dette svarer ligeledes godt med det generelle billede af fordelingen af efterkommere i Danmark.⁶

Uddannelses-, køns- og aldersmæssigt fordeler eleverne med ikke-vestlig og vestlig baggrund sig som illustreret i tabel 4.3:

5) 6) Se Danmarks Statistiks statistikbank

Tabel 4.3 Undersøgelsens respondenter fordelt på uddannelse, køn og etnicitet

	Indvandrere		Efterkommere		Vesterlændinge	
	N	%	N	%	N	%
Uddannelse						
Folkeskole	16	16,5%	30	24,8%	11	0,7%
Gymnasie	76	78,4%	89	73,6%	1459	96,3%
Erhvervsfaglig	5	5,2%	2	1,7%	45	3,0%
Køn						
Mand	47	48,5%	48	39,7%	714	47,1%
Kvinde	50	51,6%	73	60,3%	801	52,9%
Alder						
Under 15	1	1,0%	2	1,7%	3	0,2%
15-19	89	91,8%	117	96,7%	1426	94,1%
20-25	7	7,2%	2	1,7%	79	5,2%
25+	0	0,0%	0	0,0%	7	0,5%

Tabellen viser, at de fleste respondenter i undersøgelsen kommer fra det gymnasiale klassetrin. Dette hænger sammen med projektets 1384 besvarelser fra gymnasieeleverne i SAYLE. Der er forholdsmæssigt få unge fra folkeskolen og de erhvervsfaglige uddannelser, hvilket i analysen gør det svært at analysere, om der er forskelle i antallet af sårbare og selvmordstruede unge på de forskellige uddannelsesgrene.

Afsluttende viser tabellen også, at eleverne køn- og aldersmæssigt ligger ret homogent. Udover en lille overvægt af piger, er den dominerende aldersgruppe 15-19 år, hvilket ikke er overraskende når projektets fokus på folkeskolens ældste klasser, gymnasieskolen og de erhvervsfaglige uddannelser tages i betragtning. Eftersom de 15-19 årige udgør mere end 90 % af datamaterialet, er der ikke foretaget analyser med fokus på aldersforskelle.

5 Resultater

I det følgende vil pilotprojektets resultater blive gennemgået. Udgangspunktet er, at de unge bliver undersøgt for sårbarhed, tanker om selvskade, selvskadende handlinger, spiseforstyrrelsestendenser samt deres generelle livskvalitet. I forhold hertil vil etnicitets- og kønsforskelle blive undersøgt mere tilbundsående.

Sårbare unge

I spørgeskemaet skal de unge indledningsvis besvare to spørgsmål vedrørende, om de i det sidste års tid har haft alvorlige personlige, følel-

sesmæssige eller psykiske problemer, samt om de i denne sammenhæng har haft brug for professionel hjælp. Hvis en ung her svarer bekræftende på begge spørgsmål, er det jf. begrebsafklaringen en indikator for, at personen er eller har været sårbar.

De unges bevarelsen hertil, dvs. antallet af sårbare unge i undersøgelsen, kan samlet iagttages i tabel 5.1. Her ses det, at af den samlede datamængde udgør antallet af sårbare 12,1 %, hvilket svarer til, at ca. hver ottende elev i den her foreliggende undersøgelse viser tegn på sårbarhed.

Tabel 5.1 Sårbare unge fordelt på antal og procent

	Frekvens	Procent
Sårbare		
Nej	1524	87,9%
Ja	209	12,1%

I tabel 5.2 er disse unge opdelt efter køn, etnicitet, uddannelse, trivsel i klassen samt misbrug af stoffer. Her kan det iagttages, at færre drenge end piger er sårbare, da hele 17,2 % af pigerne i undersøgelsen, eller mere end hver sjette, er sårbare

i forhold til 6,2 % af drengene. Dette afspejler sig også i OR værdi på 0,39***⁷. Herudover er der signifikant flere sårbare unge, som har et misbrug af stoffer (16,0 %) i forhold til unge uden et stofmisbrug (10,7 %) (OR 1,72**).

7) Dette projekt anvender følgende signifikansgrader: * 0,05 niveau, ** 0,01 niveau, *** 0,0001 niveau.

Tabel 5.2 Sårbare unge fordelt på køn, etnicitet, uddannelse, trivsel samt stofmisbrug

	n (kategori)	Procent	OR (multipel)
Køn			
Mand (n=809)	50	6,2%	0,39***
Kvinde (n=924)	159	17,2%	1
Etnicitet			
Efterkommere fra ikke-vestlige lande (n=121)	9	10,7%	
Indvandrere fra ikke-vestlige lande (n=97)	13	9,3%	
Vesterlændinge (n=1515)	187	12,3%	
Uddannelse			
Erhvervsuddannelse (n=52)	15	28,9%	
Folkeskole (n=57)	2	3,5%	
Gymnasie (n=1624)	192	11,8%	
Trives i klassen			
Ja (n=1532)	170	11,1%	
Nej (n=201)	39	19,4%	
Tager stoffer			
Ja (n=437)	70	16,0%	1,72**
Nej (n=1296)	139	10,7%	1

* p<0,05 ** p<0,01 *** p<0,0001

I forhold til respondenternes etnicitet, uddannelsesmæssige baggrund samt trivsel i klassen fandt den multiple analyse ingen signifikante resultater. For etnicitets- og uddannelsesvariablerne kan dette til dels tilskrives en lav statistisk styrke, dog ser det umiddelbart heller ikke ud til at være nogen iøjnefaldende forskel mellem de etniske (10,7 % og 9,3 %) og de vesterlandske unge (12,3 %) med hensyn til sårbarhed. I forhold til uddannelsesbaggrund ser det ud til at være flere sårbare blandt de erhvervsfaglige unge og færre blandt folkeskoleeleverne. En større datamængde kunne måske have afdækket, om denne forskel er signifikant.

På baggrund af resultaterne fra den multiple ana-

lyse må det konkluderes, at den typiske sårbare unge i denne undersøgelse er en pige, uden en specifik etnicitet, der har et misbrug af stoffer.

Zøllner og Jensen [I] (2009) samt Zøllner (2008) konkluderer også, at piger i større omfang end drenge er sårbare. Zøllner (2008) konkluderer imidlertid også, at signifikant flere vestlige end ikke-vestlige unge giver udtryk for sårbarhed. Sidstnævnte resultat skal dog anvendes varsomt til sammenligning med dette projekt, da her anvendes andre kriterier for etnicitet (statsborgerskab indgår eks. ikke, samt at begrebet mindre og mere udviklede lande anvendes i stedet for vestlige / ikke-vestlige lande).

5 Resultater

Hvem/hvad havde de unge problemer med
Efter spørgsmålene vedrørende sårbarhed bliver eleverne adspurgte om, hvem eller hvad de havde problemer med.

Som det fremgår af tabel 5.3, er de tre overordnede hyppigste årsager til sårbarhed: 'personlige

problemer' (67,8 %), 'psykisk helbred' (62,0 %) samt 'nærmeste familie' (58,7 %). Nævnte årsager angives af over halvdelen til to-tredjedel af alle de sårbare respondenter. Til gengæld angives 'afhængighed af stoffer/spil/alkohol' kun sammenlagt af 7,7 % af de adspurgte.

Tabel 5.3 Årsager til sårbarhed fordelt på køn og etnicitet (procent og odds ratio)

Årsag	Køn		Etnicitet			Total (n=208)
	Kvinder (n=158)	Mænd (n=50)	Vesterlændinge (n=186)	Indvandrere (n=9)	Efterkommere (n=13)	
Kæreste	27,2%	26,0%	24,7%	55,6%	38,5%	26,9%
Nærmeste familie	61,4%	50,0%	61,3%	66,7%	15,4%	58,7%
			1		0,13**	
Venner/skolekammerater/kolleger	29,8%	24,0%	27,4%	66,7%	15,4%	28,4%
			1	5,07*		
Ensomhed	32,3%	32,0%	31,2%	77,8%	15,4%	32,2%
			1	12,03**		
Personlige problemer	71,5%	56,0%	69,9%	44,4%	53,9%	67,8%
			1	0,15*		
Fysisk helbred	14,6%	36,0%	18,8%	0,0%	46,2%	19,7%
	1	4,04**	1		4,16*	
Psykisk helbred	64,6%	54,0%	64,0%	44,4%	46,2%	62,0%
Afhængighed af stoffer/spil/alkohol	5,7%	14,0%	6,5%	11,1%	23,1%	7,7%
			1		10,63*	
Udannelse/arbejde	17,7%	38,0%	22,6%	11,1%	30,8%	22,6%
	1	3,49**				
Penge	18,4%	34,0%	19,9%	44,4%	38,5%	22,1%
	1	2,95*	1		3,88*	

* p<0,05 ** p<0,01 *** p<0,0001 (OR og p-værdier fra Multipel Model)

Af kønsmæssige forskelle optræder problemer med 'fysisk helbred' (OR 4,04**), 'uddannelse / arbejde' (OR 3,49**) samt 'penge' (OR 2,95*) i større grad hos drenge end hos piger.

I forhold til etnicitetsforskelle er der flere indvandrere fra ikke-vestlige lande end vesterlændinge, der angiver problemer med 'venner/skolekammerater/kolleger' (OR 5,07*) og 'ensomhed' (OR 12,03**), mens færre angiver 'personlige problemer' (OR 0,15*). Problemer med ensomhed er her ret i øjnefaldene, da mere end tre-fjerdedele af alle indvandrerne føler dette (77,8 %) i forhold til 31,2 % af vesterlændingene. Det samme kan siges om problemerne med venner / skolekammerater / kolleger, der angives af to-tredjedele af alle indvandrerne (66,7 %) mod 27,4 % af vesterlændingene.

For efterkommerne fra ikke-vestlige landes vedkommende er der færre, som angiver problemer med 'nærmeste familie' (OR 0,13**), mens flere angiver problemer med 'fysisk helbred' (OR 4,16*), 'afhængighed af stoffer/spil/alkohol' (OR 10,63**) samt 'penge' (OR 3,88*). Problemer med den nærmeste familie udgør her kun 15,4 % mod ca. to-tredjedele hos vesterlændingene og indvandrerne. Omvendt har ca. hver fjerde efterkommer (23,1 %) et afhængighedsproblem som

årsag, mod under 10 % af vesterlændingene.

For at opsummere er der flere sårbare drenge, som har problemer med deres fysiske helbred, uddannelse/arbejde samt penge. Flere sårbare indvandrere fra ikke-vestlige lande angiver problemer med venner/skolekammerater/kolleger og ensomhed, mens flere efterkommere angiver deres fysiske helbred, afhængighed af stoffer/spil/alkohol og penge. Omvendt er der færre sårbare efterkommere fra ikke-vestlige lande, der angiver problemer med den nærmeste familie og færre sårbare indvandrere fra ikke-vestlige lande angiver personlige problemer.

Unge med tanker om selvskade

Næste skridt i spørgeskemaet er, at de unge spørges om de én eller flere gange inden for det seneste år alvorligt har tænkt på at skade sig selv uden at gennemføre dette (f.eks. overdosis piller/ medicin eller snittet i sig selv).

Af den samlede datamængde udgør denne gruppe 15,3 %, hvilket er ensbetydende med, at mere end hver syvende elev i den her foreliggende undersøgelse i det sidste år har gået med tanker om at skade sig selv (tabel 5.4):

Tabel 5.4 Unge med selvskadetanker fordelt på antal og procent

	Frekvens	Procent
Selvskadetanker		
Nej	1468	84,7%
Ja	265	15,3%

5 Resultater

Analyseres gruppen af unge, som har overvejet at skade sig selv, for forskelle på baggrund af køn, etnicitet, uddannelse, trivsel i klassen samt misbrug af stoffer, da fremgår det af tabel 5.5, at signifikant færre drenge (OR 0,50^{***}) samt unge,

der trives i klassen (OR 0,65^{*}) har haft tanker om at skade sig selv. Omvendt er der signifikant flere unge med selvskadetanker blandt dem, som er i gang med en erhvervsuddannelse (OR 2,57^{**}) og som har et misbrug af stoffer (OR 2,15^{***}).

Tabel 5.5 Unge med selvskadetanker fordelt på køn, etnicitet, uddannelse, trivsel samt stofmisbrug

	n (kategori)	Procent	OR (multipel)
Køn			
Mand (n=809)	77	9,5%	0,50 ^{***}
Kvinde (n=924)	188	20,4%	1
Etnicitet			
Efterkommere fra ikke-vestlige lande (n=121)	11	9,1%	
Indvandrere fra ikke-vestlige lande (n=97)	19	19,6%	
Vesterlændinge (n=1515)	235	15,5%	
Uddannelse			
Erhvervsuddannelse (n=52)	20	38,5%	2,57 ^{**}
Folkeskole (n=57)	8	14,0%	
Gymnasie (n=1624)	237	14,6%	1
Trives i klassen			
Ja (n=1532)	208	13,6%	0,65 [*]
Nej (n=201)	57	28,4%	1
Tager stoffer			
Ja (n=437)	96	22,0%	2,15 ^{***}
Nej (n=1296)	169	13,0%	1

* p<0,05 ** p<0,01 *** p<0,0001

Omfanget af unge med selvskadetanker er heraf størst blandt pigerne, hvor hver femte pige (20,4 %) mod 9,5 % af drengene har tanker om selvskade. Herudover er problemet også større blandt de erhvervsfaglige elever, hvor mere end hver tredje (38,5 %) har haft tanker om selvskade mod 14,6 % af gymnasieleverne. Dette gælder også for de unge, som ikke trives i klassen, hvor mere end hver fjerde (28,4 %) har haft selvskadeovervejelser mod 13,6 % hos de unge, der trives, tillige for de unge med et stofmisbrug,

hvor mere end hver femte (22,0 %) har gået med tanker om selvskade i forhold til 13,0 % blandt dem uden et misbrug.

Analysen finder ingen forskelle på baggrund af respondenternes etnicitet. Det ser imidlertid ud til, at hvis den statistiske styrke havde været større, kunne omfanget af unge med tanker om selvskade se ud til at være mindre blandt efterkommerne fra de ikke-vestlige lande (9,1 %) sammenlignet med vesterlændingene (15,5 %).

Ud fra disse resultater er den typiske respondent med alvorlige overvejelser om at skade sig selv en pige uden en specifik etnicitet, der går på en erhvervsuddannelse, som ikke føler, at hun trives i klassen, og som har et misbrug af stoffer.

Sammenlignes undersøgelsens resultater med Zøllner og Jensen [I] (2009) samt Zøllner og Jensen [II] (2009) konkluderer disse også samstemmende, at omfanget af unge med selvskade-tanker er størst blandt piger, mens sidstnævnte undersøgelse ligeledes understøtter, at de unge med et misbrug af stoffer er mere udsatte. Til gengæld finder førstnævnte undersøgelse sammen med Zøllner (2008), at problemet er større blandt unge med vestlig baggrund end ikke-vestlig baggrund. Sidstnævnte fund skal igen med varsomhed sammenlignes med det foreliggende projekt på baggrund af forskellene i definitionen af etnicitet.

Beskyttende faktorer mod tanker om selvskade

Efter spørgsmålet omkring tanker om selvskade spørges eleverne om, hvad der var medvirkende til, at tankerne ikke blev ført ud i livet. Besvarelsenerne herfra kan iagttages i tabel 5.6.

De beskyttende faktorer, der er angivet af flest respondenter, er her overordnet, at 'min familie eller venner har brug for mig' (74,6 %), 'jeg vil hellere løse mine problemer på en anden måde' (73,1 %) og 'jeg tror, at mit liv bliver bedre i fremtiden' (72,4 %). Modsat angives at 'min tro (religion) forbyder eller forhindrer mig i det' samt 'et menneske har ikke ret til at skade sig selv' kun af henholdsvis 9,9 % og 23,9 % af de unge med tanker om selvskade.

Familien ser heraf ud til at være en central beskyttende faktor, hvilket også konkluderes i Zøllner

og Jensen [II] (2009). Dogmer omkring selvskade ser imidlertid ikke ud til at præge de unge i særlig stor grad, med mindre respondenternes etnicitet tages i betragtning. Som det fremgår af tabel 5.6, adskiller indvandrere og efterkommerne fra de ikke-vestlige lande sig klart i forhold til vesterlændinge på et centralt udsagn. Det er om deres tro (religion) forbyder eller forhindrer dem i at skade sig selv. Hvor kun 5,1 % af vesterlændingene angiver dette som værende en beskyttende faktor, angiver hele 42,1 % af indvandrere og 54,6 % af efterkommerne dette. OR-værdierne på 17,28*** og 28,98*** afdækker, at der her virkelig er tale om en markant forskel, der må tolkes til at være en central beskyttende faktor for ikke-vestlige personer.

En nærliggende årsag til forskellen kan måske forklares i betydningen af religion i forhold til selvmord som en umoralsk handling (Zøllner, 2008). Til forskel for i den protestantiske kirke er selvmord eksempelvis strengt forbudt i islam. Eftersom størstedelen af de unge i denne undersøgelse med ikke-vestlig baggrund kommer fra Irak, Libanon, Marokko, Pakistan og Tyrkiet (jf. tabel 5.2), kunne dette være en væsentlig forklaringsfaktor.

For efterkommerne specifikt er der endvidere også flere, der angiver, at et menneske ikke har ret til at skade sig selv (OR 4,08*), hvilket til dels nok også kan forklares med betydningen af et religiøst forbud.

Af tabel 5.6 fremgår det desuden, at drenge i mindre grad end piger afstår fra at gøre tanker til handling fordi, at de er bange for at dø (OR 0,28***). Dødsangst ser heraf ud til at have større betydning for kvinder end for mænd.

5 Resultater

Tabel 5.6 Beskyttende faktorer mod selvskadetanker fordelt på køn og etnicitet (procent og odds ratio)

Udsagn	Køn		Etnicitet			Total (n=264)
	Kvinder (n=187)	Mænd (n=77)	Vesterlændinge (n=234)	Indvandrere (n=19)	Efterkommere (n=11)	
<i>At skade sig selv er forkert</i>	63,6%	66,2%	64,5%	68,4%	54,6%	64,4%
<i>Selvskade er egoistisk</i>	54,0%	53,3%	53,4%	52,6%	63,6%	53,8%
<i>Et menneske har ikke ret til at skade sig selv</i>	22,5%	27,3%	21,8%	31,6%	54,6%	23,9%
<i>Livet har værdi, uanset hvordan det former sig</i>	60,4%	64,9%	61,1%	68,4%	63,6%	61,7%
<i>Der er en højere mening med mit liv</i>	52,4%	49,4%	52,1%	52,6%	36,4%	51,5%
<i>Jeg tror, at mit liv bliver bedre i fremtiden</i>	72,2%	72,7%	72,2%	68,4%	81,8%	72,4%
<i>Jeg synes godt om mig selv, så jeg vil leve videre</i>	51,9%	57,1%	54,3%	47,4%	45,5%	53,4%
<i>Jeg vil hellere løse mine problemer på en anden måde</i>	71,1%	77,9%	74,8%	68,4%	45,5%	73,1%
<i>Jeg kan få støtte hos familie eller venner</i>	73,3%	61,0%	71,8%	52,6%	54,6%	69,7%
<i>Min familie eller venner har brug for mig</i>	74,3%	75,3%	76,1%	63,2%	63,6%	74,6%
<i>Min daglige tilværelse giver mig glæde</i>	47,1%	45,5%	47,0%	42,1%	45,5%	46,6%
<i>Selvom min situation er vanskelig, ved jeg godt, hvad jeg skal gøre</i>	48,7%	55,8%	50,4%	52,6%	54,6%	50,8%
<i>Jeg har kontrol over mig selv og mit liv</i>	50,8%	64,9%	55,1%	47,4%	63,6%	54,9%
<i>Jeg er bange for at dø</i>	55,6%	24,7%	46,2%	47,4%	54,6%	46,6%
	1	0,28***				
<i>Min tro (religion) forbyder eller forhindrer mig i det</i>	8,6%	13,0%	5,1%	42,1%	54,6%	9,9%
			1	17,28***	28,98***	

* p<0,05 ** p<0,01 *** p<0,0001 (OR og p-værdier fra Multipel Model)

Selvskadende unge

Efter spørgsmålet omkring tanker om selvskade bliver eleverne spurgt om de nogensinde konkret har forsøgt at skade sig selv, eks. ved en overdosis

piller/medicin eller ved snit i sig selv. Tabel 5.7 viser, at 14,3 % af eleverne i denne undersøgelse, svarende til hver syvende elev, har forsøgt at skade sig selv inden for det sidste år:

Tabel 5.7 Selvskadende unge fordelt på antal og procent

	Frekvens	Procent
Selvskadeforsøg		
Nej	1486	85,8%
Ja	247	14,3%

Som det kan ses af tabel 5.8, er der atter betydelige forskelle i problemets omfang, hvis respondenterne køn, uddannelse, trivsel og misbrug af stoffer iagttages ud fra procentuelle forskelle. Kønsmæssigt har 20,8 % af pigerne i undersøgelsen, svarende til hver femte, skadet sig selv i forhold til 6,8 % af drengene.

Herudover er omfanget af selvskadende unge størst blandt de erhvervsfaglige unge, unge som ikke trives i klassen og blandt dem, som har et misbrug af stoffer. Næsten hver tredje (32,7 %) erhvervsfaglige studerende har en selvskadende handling mod 13,9 % af de unge i de gymnasiale uddannelser. Knap hver fjerde elev (24,4 %), som ikke trives i klassen, har skadet sig selv mod 12,9 % blandt dem, der trives og mere end hver femte unge (21,1 %), med et misbrug af stoffer, er selvskader i undersøgelsen sammenlignet med 12,0 % uden et misbrug.

I den multiple analyse optræder kun kønsforskellen (OR 0,30^{***}) samt stofmisbrugsforskellen

(OR 2,44^{***}) signifikant. Betydningen af den uddannelsesmæssige baggrund samt at trives i klassen ser ud til at blive medieret (forklaret) af andre variable, selvom en større statistisk styrke måske kunne have bibeholdt uddannelsesvalgets betydning.

Analysen finder ingen signifikante etnicitetsforskelle, men et større datamateriale kunne måske have afdækket, at efterkommerne fra ikke-vestlige lande er mindre selvskadende (7,4 %) end vesterlændinge (14,7 %).

For at opsummere er der blandt de unge, som skader sig selv, en overvægt af piger, uden en specifik etnisk baggrund, som inden for det sidste års tid har taget stoffer.

Zøllner og Jensen [I] (2009) samt Zøllner og Jensen [II] (2009) finder også, at problemet med selvskade er størst blandt piger og unge med et misbrug af stoffer.

5 Resultater

Tabel 5.8 Selvskadende unge fordelt på køn, etnicitet, uddannelse, trivsel samt stofmisbrug

	n (kategori)	Procent	OR (multipel)
Køn			
Mand (n=809)	55	6,8%	0,30***
Kvinde (n=924)	192	20,8%	1
Etnicitet			
Efterkommere fra ikke-vestlige lande (n=121)	9	7,4%	
Indvandrere fra ikke-vestlige lande (n=97)	16	16,5%	
Vesterlændinge (n=1515)	222	14,7%	
Uddannelse			
Erhvervsuddannelse (n=52)	17	32,7%	
Folkeskole (n=57)	4	7,0%	
Gymnasie (n=1624)	226	13,9%	
Trives i klassen			
Ja (n=1532)	198	12,9%	
Nej (n=201)	49	24,4%	
Tager stoffer			
Ja (n=437)	92	21,1%	2,44***
Nej (n=1296)	155	12,0%	1

* p<0,05 ** p<0,01 *** p<0,0001

Intentionen med selvskaden

Efter spørgsmålet om selvskade spørges respondenterne om, hvad de ville opnå ved at skade sig selv. Besvarelserne herfra er samlet i tabel 5.9. På trods af et spinkelt datamateriale i denne henseende, optræder her alligevel en del signifikante køns- og etnicitetsforskelle.

Overordnet viser tabel 5.9, at udsagnet 'jeg måtte bare væk' angives af flest, næsten to-tredjedel, af de selvskadende unge (63,3 %). Næsthøypigst angives 'jeg ville have hjælp' (42,0 %), 'jeg ville straffe mig selv' (40,6 %) samt 'jeg ville vise, hvor forfærdeligt jeg havde det' (40,1 %). Disse resultater stemmer godt i overensstemmelse med

konklusioner fra Zøllner og Jensen [I] (2009) og Hawton et al. (2006). Begge finder, at det at måtte væk fremgår som den hyppigste årsag til selvskadende handlinger, mens førstnævnte også finder, at det at straffe sig selv ligeledes fremgår hyppigere.

Rettes fokuset mod køns- og etnicitetsforskelle i årsagerne til selvskade, da angiver flere drenge end piger, at de ville dø (OR 2,47*), mens færre ville have hjælp (OR 0,30**), ville prøve at se, om der var nogen, der virkelig holdt af dem (OR 0,42*) og som ønskede, at nogen ville lægge mærke til dem (OR 0,33*).

Tabel 5.9 Årsager til selvskaide fordelt på køn og etnicitet (procent og odds ratio)

Udsagn	Køn		Etnicitet			Total (n=207)
	Kvinder (n=157)	Mænd (n=50)	Vesterlændinge (n=183)	Indvandrere (n=15)	Efterkommere (n=9)	
Jeg ville vise, hvor forfærdeligt jeg havde det	41,4%	36,0%	38,3%	60,0%	44,4%	40,1%
Jeg ville dø	22,3%	38,0%	23,0%	66,7%	22,2%	26,1%
	1	2,47*	1	6,61**		
Jeg ville straffe mig selv	43,3%	32,0%	39,9%	40,0%	55,6%	40,6%
Jeg ville have hjælp	49,0%	20,0%	42,6%	46,7%	22,2%	42,0%
	1	0,30**				
Der var nogen, jeg ville hævne mig på	12,1%	20,0%	13,1%	26,7%	11,1%	14,0%
Jeg måtte bare væk	65,0%	58,0%	60,1%	100,0%	66,7%	63,3%
Jeg ville prøve at se, om der var nogen, der virkelig holdt af mig	35,7%	18,0%	30,6%	40,0%	33,3%	31,4%
	1	0,42*				
Jeg ville give nogen skyldfølelse	17,2%	26,0%	15,9%	46,7%	44,4%	19,3%
			1	6,82**		
Der var nogen, jeg ville forskrække	10,8%	4,0%	7,7%	26,7%	11,1%	9,2%
			1	6,77*		
Jeg ønskede, at nogen ville lægge mærke til mig	29,9%	12,0%	24,0%	53,3%	11,1%	25,6%
	1	0,33*				
Jeg ville påvirke nogen	24,8%	20,0%	21,9%	40,0%	33,3%	23,7%

* p<0,05 ** p<0,01 *** p<0,0001 (OR og p-værdier fra Multipel Model)

Drenge ser på denne baggrund ud til at have en mere determinant bevæggrund i deres begrundelse for forsøgene, mens kvinder i større grad prøver at råbe deres omverden op i forhold til hjælp, opmærksomhed og kærlighed.

Vendes blikket mod etnicitetsforskelle, er der

blandt indvandrerne fra de ikke-vestlige lande signifikant flere, som angiver, at de ville dø (OR 6,61**), at de ville give nogen skyldfølelse (OR 6,82**) samt at der var nogen, de ville forskrække (OR 6,77*). Analysen finder ingen signifikante forskelle for efterkommernes vedkommende, men et større datamateriale kunne muligvis have

kortlagt, at de også i højere grad ønskede at give nogen skyldfølelse (44,4 %) i forhold til vesterlændingene (15,9 %).

For at opsummere er de hyppigste intentioner for at unge skader sig selv et forsøg på flugt fra dagligdagen, et forsøg på at gøre omgivelserne opmærksomme på egne problemer samt i en vis grad et udtryk for selvhad. Herudover er der flere drenge og unge indvandrere fra ikke-vestlige lande, som angiver, at de med handlingen ønskede at dø. Desuden prøver kvinder i højere grad end drenge at råbe deres omverden op i forhold til hjælp, opmærksomhed og kærlighed, mens indvandrere fra de ikke-vestlige lande i større omfang end vesterlændinge ønsker at forskrække og give nogen skyldfølelse med deres handling.

I bogen *Cry of Pain* (1997) skriver Mark Williams, at en lang række forskere har anset suicidal adfærd og specielt selvmordsforsøg for at være et råb om hjælp (Zøllner og Jensen [I], 2009). I dette ligger, at handlingen snarere anses for at være en alarm end at være en selvdestruktiv handling. Williams mener i stedet, at selvskadende handlinger bør anskues som "cry of pain", idet den suicidal handling kan have et kommunikativt udbytte, uden at hovedmotivet har været at kommunikere et ønske om hjælp. Selvskade bør heraf defineres som "entrapment and helplessness in the face of actual or threatened loss" uanset, hvilket resultat selvskaden måtte have.

Begrebet 'entrapment' (at være fanget i en fælde) angiver, at personen ikke kan se nogen veje ud af den situation, vedkommende befinder sig i. Det kan dels være de opvækstbetingelser, den unge har, eller det kan være forhold, som indebærer, at den unge har meget ringe muligheder for at handle. For at komme ud af fangenskab vælger personen som den sidste mulighed at forsøge at tage sit eget liv.

Metode til selvskade

Af forskelle i metodevalg skiller indvandrerne fra de ikke-vestlige lande sig mærkbart ud i forhold til brugen af en overdosis piller, hvor signifikant flere bruger denne metode end vesterlændinge (OR 9,46**) (tabel 5.10). Omvendt er der også betydelig færre blandt denne gruppe som har anvendt snit i håndledet (OR 0,05**).

I forhold til snit i håndledet er der herudover også signifikant færre drenge end piger, som anvender denne metode (OR 0,16***). Til gengæld er der en betydelig overvægt blandt unge i en erhvervsuddannelse (OR 18,27*) i forhold til gymnasieelever, samt en lidt mindre overvægt blandt de unge med et misbrug af stoffer (OR 2,10*) sammenlignet med unge uden et stofmisbrug.

Et generelt problem ved analysen af metodevalg er, at selvom spørgeskemaet forsøger at adskille vanemæssige selvskadere fra personer med selvmordsforsøg, da opfattes den distinktion ikke af alle respondenter. Da de vanemæssige selvskadere handling jf. definitionsafsnittet ikke skal betragtes som et selvmordsforsøg, da "forurener" disse besvarelser den samlede datamængde. Det betyder bl.a., at en del af de unge, som skader sig selv vanemæssigt også besvarer spørgsmålene om selvmordsforsøg, hvoraf metodevalget 'snittede mig i håndledet' får uforholdsmæssig stor vægt end hvad det egentligt skulle have haft. Derfor skal de signifikante forskelle anvendes med varsomhed, da disse i et stort omfang muligvis kan forklares ved de vanemæssige selvskadere fejlbearbejdning af spørgeskemaet.

En forklaring på de ovennævnte forskelle kan heraf eventuelt også være, at der blandt piger, vesterlændinge og unge på de erhvervsfaglige uddannelser er flere vanemæssige selvskadende unge. Vanemæssige selvskadere, eller cuttere, kan

på denne baggrund anses som værende et mere entydigt påvises her.
vesterlandsk problem, men samme kan altså ikke

Tabel 5.10 Metode til selvskade (begge mulige samtidigt) fordelt på køn, etnicitet, uddannelse, trivsel samt stofmisbrug

	Overdosis piller		Snit i håndledet	
	OR (simpel)	OR (multipel)	OR (simpel)	OR (multipel)
Køn				
Mand	0,44		0,20***	0,16***
Kvinde	1		1	1
Etnicitet				
Indvandrere fra ikke-vestlige lande	8,82***	9,46**	0,22**	0,05**
Efterkommere fra ikke-vestlige lande	0,96		0,48	
Vesterlændinge	1	1	1	1
Uddannelse				
Folkeskole	5,71		0,25	
Erhvervsuddannelse	-		10,60**	18,27*
Gymnasie	1		1	1
Trives i klassen				
Ja	1,06		0,90	
Nej	1		1	
Tager stoffer				
Ja	0,997		1,88*	2,10*
Nej	1		1	1

* p<0,05 ** p<0,01 *** p<0,0001

Unge med spiseforstyrrelsestendenser

Fra tidligere forskning (Zøllner og Christian- sen, 2006) er det kendt, at spiseforstyrrelser er en signifikant risikofaktor for selvskadende ad- færd. I spørgeskemaet bliver de unge gennem

fem spørgsmål undersøgt for spiseforstyrrelses- tendenser.

Som det kan ses af tabel 5.11, så har 11,5 %, svarende til mere end hver tiende, af de unge i undersøgelsen spiseforstyrrelsestendenser:

5 Resultater

Tabel 5.11 Unge med spiseforstyrrelsestendenser fordelt på antal og procent

	Frekvens	Procent
Spiseforstyrrelsestendenser		
Nej	1534	88,5%
Ja	199	11,5%

Hvis forskelle i køn, etnicitet, uddannelse, trivsel i klassen samt misbrug af stoffer tages i betragtning (tabel 5.12), er problemet med spiseforstyrrelser mere udbredt blandt piger (17,3 %) end drenge (4,8 %), svarende til at mere end hver sjette pige i undersøgelsen har tendenser på en spiseforstyrrelse. Herudover er problemet også større blandt de erhvervsfaglige elever, hvor knap

hver fjerde elev har spiseforstyrrelsestendenser (23,1 %) i forhold til 11,1 % blandt gymnasieeleverne. Afsluttende viser tabel 5.12 også, at knap hver fjerde elev (23,9 %), som ikke trives i klassen, viser tegn på en spiseforstyrrelse sammenlignet med 9,9 % af de unge, som trives i klassen.

Tabel 5.12 Unge med spiseforstyrrelsestendenser fordelt på køn, etnicitet, uddannelse, trivsel samt stofmisbrug

	n (kategori)	Procent	OR (multipel)
Køn			
Mand (n=809)	39	4,8%	0,26***
Kvinde (n=924)	160	17,3%	1
Etnicitet			
Efterkommere fra ikke-vestlige lande (n=121)	16	13,2%	
Indvandrere fra ikke-vestlige lande (n=97)	16	16,5%	
Vesterlændinge (n=1515)	167	11,0%	
Uddannelse			
Erhvervsuddannelse (n=52)	12	23,1%	
Folkeskole (n=57)	7	12,3%	
Gymnasie (n=1624)	180	11,1%	
Trives i klassen			
Ja (n=1532)	151	9,9%	
Nej (n=201)	48	23,9%	
Tager stoffer			
Ja (n=437)	63	14,4%	2,09**
Nej (n=1296)	136	10,5%	1

* p<0,05 ** p<0,01 *** p<0,0001

I den multiple analyse viser beregningerne, at kun kønsforskellen mellem drenge og piger er signifikant (OR 0,26***), samt forskellen i brug af stoffer (OR 2,09**). Igen kan den lave statistiske styrke i forhold til uddannelsesvalget (n=12) muligvis forklare, at denne forskel ikke er signifikant, mens trivselen i klassen øjensynligt bliver medieret (forklaret) af andre variable, da n-værdierne her er relativ høje.

I forhold til respondenternes etnicitet optræder der ingen forskelle i forhold til antallet af unge med spiseforstyrrelser. Selvom det statistiske grundlag også her er spinkelt, ser det imidlertid heller ikke ud til umiddelbart at være nogle synlige forskelle.

Den typiske unge med et spiseforstyrrelsesproblem er i denne undersøgelse heraf en pige, uden en specifik etnicitet, med et misbrug af stoffer. At problemet med spiseforstyrrelser er størst blandt piger konkluderes også i Zöllner og Christiansen (2006).

De unges generelle livskvalitet

I spørgeskemaet bliver de unge gennem 12 spørgsmål afsluttende adspurgt om, hvordan de generelt har det. I tabel 5.13 ses besvarelserne fra de unge, som enten er sårbare, har haft tanker om selvskade eller et selvskadeforsøg eller tegn på en spiseforstyrrelse. Disse er fælles betegnet som 'udsatte' unge. Forskelle i køn og etnicitet kan her aflæses, tillige med en sammenligning af deres samlede besvarelser overfor besvarelserne fra de unge, som ikke er udsatte.

En sammenligning af de udsatte og ikke-udsatte unge viser følgende: næsten halvdelen (49,3 %) af de udsatte føler sig ofte triste og ulykkelige, i modsætning til 8,2 % af de ikke-udsatte. Over en tredjedel (34,3 %) af de udsatte kan ikke særlig godt lide sig selv, sammenlignet med 6,1 % af de ikke-udsatte. Endelig føler 22,8 % af de udsatte sig ensomme, mod kun 3,1 % af de ikke-udsatte.

Rettes fokus udelukkende på de udsatte unge, optræder der kun et par enkelte køns- og etnicitets forskelle. Færre udsatte drenge end piger svarer bekræftende på, at de bekymrer sig for meget om uvigtige ting (OR 0,37***), men færre føler sig også meget glade (OR 0,20**). Der er altså ikke de store forskelle mellem kønnene, bortset fra at drengene åbenbart sjældnere end pigerne føler sig meget glade, mens pigerne i større omfang giver udtryk for unødvendig bekymring.

Tabel 5.13 viser også, at færre udsatte indvandrere end vesterlændinge ikke særligt godt kan lide sig selv (OR 0,14**), at færre efterkommere end vesterlændinge ikke er særlig sikre på sig selv (OR 0,29*) samt at færre ofte føler sig triste og ulykkelige (OR 0,19**). Umiddelbart er det også her svært at konkludere noget entydigt, da forskellene er sporadiske. Dette kan i stor udstrækning tilskrives en spinkel statistisk styrke (n-værdier ikke gengivet i tabellen pga. divergerende n-værdier for hver gruppering til hvert udsagn). En større statistisk styrke kunne måske tillige have vist, at indvandrerne føler sig mere ensomme end deres vesterlandske kammerater (42,9 % vs. 21,9 %).

5 Resultater

Tabel 5.12 Livskvalitet blandt udsatte unge fordelt på køn og etnicitet (procent og odds ratio)

Udsagn	Køn		Etnicitet			- Udsat	
	Kvinder	Mænd	Vesterl.	Indv.	Efterk.	Total	Total
<i>Jeg er ikke særlig sikker på mig selv</i>	54,8%	37,0%	51,2% 1	47,8%	31,8% 0,29*	50,1%	19,8%
<i>Jeg tænker ofte på mig selv som en glad person</i>	75,8%	74,0%	75,7%	65,4%	80,0%	75,3%	93,3%
<i>Jeg kan ikke særlig godt lide mig selv</i>	38,1%	23,9%	34,7% 1	23,8%	37,0% 0,14**	34,3%	6,1%
<i>Jeg er typen, som har en masse sjov</i>	86,9%	85,7%	87,1%	84,0%	80,0%	86,5%	93,9%
<i>Jeg bekymrer mig for meget om uvigtige ting</i>	77,4% 1	55,6% 0,37***	71,4%	76,0%	70,8%	71,6%	44,0%
<i>Jeg føler mig ofte trist og ulykkelig</i>	53,1%	38,3%	50,8% 1	50,0%	26,9% 0,19**	49,3%	8,2%
<i>Jeg føler mig oftest som den person, jeg gerne vil være</i>	56,9%	66,1%	59,8%	62,5%	52,4%	59,5%	88,5%
<i>Jeg er i så dårligt humør, at jeg bare har lyst til at lave ingenting</i>	31,4%	23,5%	29,3%	35,0%	22,7%	29,2%	3,0%
<i>Jeg føler mig ensom</i>	23,2%	21,9%	21,9%	42,9%	17,4%	22,8%	3,1%
<i>I de sidste år har jeg følt mig mere nervøs eller bekymret, end jeg behøver at være</i>	56,7%	44,0%	51,3%	68,2%	60,9%	53,0%	10,6%
<i>Jeg føler mig nervøs eller bange for at ting ikke bliver, som jeg gerne vil have dem til at være</i>	62,5%	52,0%	58,0%	76,0%	60,9%	59,4%	17,0%
<i>Jeg føler mig meget glad</i>	87,0% 1	79,2% 0,20**	85,6%	72,2%	85,7%	84,9%	97,0%

* p<0,05 ** p<0,01 *** p<0,0001 (OR og p-værdier fra Multipel Model)

6 Konklusion

I det følgende opsummeres og konkluderes der på baggrund af analyseafsnittets resultater. Generelt har en manglende statistisk styrke i analysen medført, at umiddelbare forskelle på baggrund af etnicitet og uddannelsesgren ikke fremstår som signifikante i den multiple analyse. Samme kunne imidlertid med en vis sandsynlighed fremstå signifikant med et større datamateriale.

Etnicitetsforskelle i selvmordsadfærd

Analysen har vist, at der i den foreliggende undersøgelse overordnet ikke optræder signifikante etnicitetsforskelle i forhold til sårbarhed, selvskadetanker, selvskadende handlinger samt spiseforstyrrelsestendenser blandt unge. I forhold til personer med selvskadetanker og selvskadende handlinger ser det imidlertid ud til, at hvis den statistiske styrke havde været højere, ville forekomsten af selvskadetanker og selvskadende handlinger muligvis have været lavere blandt efterkommerne fra ikke-vestlige lande end vesterlændingene. 9,1 % af efterkommerne (n=11) havde tanker om selvskade sammenlignet med 15,5 % af vesterlændingene. 7,4 % af efterkommerne (n=9) havde en selvskadende handling sammenlignet med 14,7 % af vesterlændingene.

At efterkommere fra ikke-vestlige lande heraf muligvis i et mindre omfang har selvskadetanker og selvskadende adfærd end vesterlændingene vil kræve et mere sikkert datamateriale for at af- eller bekræfte.

På trods af fraværet af overordnede forskelle i selvmordsadfærden mellem etniske minoriteter og vesterlændingene kan der imidlertid godt konkluderes på nogle underordnede forskelle. I for-

hold til årsager til sårbarhed angiver flere sårbare indvandrere fra ikke-vestlige lande, at de har problemer med venner/skolekammerater/kolleger og ensomhed, mens færre angiver, at de har personlige problemer. Problemer med ensomhed er her ret iøjnefaldende, da mere end tre-fjerdedele af alle indvandrerne føler dette (77,8 %) i forhold til 31,2 % af vesterlændingene. Det samme kan siges om problemerne med venner/skolekammerater/kolleger, der angives af to-tredjedele af alle sårbare indvandrere (66,7 %) mod 27,4 % af de sårbare vesterlændingene.

For de sårbare efterkommere fra ikke-vestliges landes vedkommende er der færre, som angiver problemer med nærmeste familie, mens flere angiver problemer med deres fysiske helbred, afhængighed af stoffer/spil/alkohol samt penge som årsager til deres sårbarhed i forhold til deres vesterlandske medstuderende. Omfanget af problemer med den nærmeste familie angives af 15,4 % af efterkommerne mod ca. to-tredjedele af vesterlændingene (61,3 %). Familien er heraf ikke på samme måde en belastende faktor for efterkommerne. Omvendt har ca. hver fjerde sårbare efterkommer (23,1 %) et afhængighedsproblem med stoffer/spil/alkohol som årsag, mod under 10 % af de sårbare vesterlændingene.

Rettes fokus mod de unge med selvskadetanker, da optræder den mest betydningsfulde etnicitetsforskel i projektets analyse. Hvor religiøse dogmer omkring selvskade ikke i udpræget grad ser ud til at præge de unge, hvis disse betragtes generelt, da har dette forhold imidlertid stor betydning, når respondenternes etnicitet tages i betragtning. Analysen har vist, at for ikke-vestlige

6 Konklusion

personer er det en central beskyttende faktor mod selvskadetanker, at deres tro (religion) forbyder eller forhindrer dem i det. Hvor kun 5,1 % af vesterlændingene angiver dette som værende en beskyttende faktor, angiver hele 42,1 % af indvandrerne og 54,6 % af efterkommerne dette (OR 17,28*** og OR 28,98***).

En nærliggende årsag til denne forskel forklares bl.a. i Zöllner (2008), hvor betydningen af religion i forhold til selvmord som en umoralsk handling fremhæves. Selvmord er strengt forbudt i islam, og eftersom størstedelen af de unge med ikke-vestlig baggrund i denne undersøgelse kommer fra Irak, Libanon, Marokko, Pakistan og Tyrkiet, kunne dette være en væsentlig forklaringsfaktor.

I forhold til gruppen af unge med én eller flere selvskadende handlinger, er der blandt indvandrerne fra de ikke-vestlige lande signifikant flere, som angiver, at de med handlingen ville dø, ville give nogen skyldfølelse samt ønskede at forskrække nogen. For efterkommernes vedkommende blev der ikke fundet nogen signifikante forskelle i intentionerne, men et større datamateriale kunne muligvis have kortlagt, at de også i højere grad ønskede at give nogen skyldfølelse i forhold til vesterlændingene.

Af forskelle i metodevalg adskiller indvandrerne fra de ikke-vestlige lande sig markant ud i forhold til brugen af en overdosis piller, hvor signifikant flere bruger denne metode end vesterlændingene. På baggrund af metodemæssige problemer med spørgeskemaets distinktion mellem selvmordsforsøgere og vanemæssige selvskadere, kan en forklaring herpå eventuelt være, at der blandt vesterlændingene er flere vanemæssige selvskadende unge. Vanemæssig selvskadende adfærd kan på denne baggrund anses som værende et mere vesterlandsk problem, men samme kan ikke en-

tydigt påvises her, og vil kræve en revidering af spørgeskemaet samt et større datamateriale for bedre at kunne belyse dette.

Anskues de udsatte (enten sårbare, selvskadende eller spiseforstyrrede) unges generelle livskvalitet, da viser resultaterne, at der er færre indvandrere end vesterlændingene, som ikke særligt godt kan lide sig selv. Herudover føler færre efterkommere, at de ikke er særligt sikre på sig selv samt føler sig triste og ulykkelige end vesterlændingene. Umiddelbart er det her svært at konkludere noget entydigt, da forskellene er sporadiske. Dette kan atter i stor udstrækning tilskrives en spinkel statistisk styrke, men en større statistisk styrke kunne måske også have vist, at indvandrerne føler sig mere ensomme end deres vesterlandske kammerater (42,9 % vs. 21,9 %).

Andre forskelle i forhold til selvmordsadfærd

Selvom pilotprojektets primære fokus er etnicitet, er andre resultater også fremkommet i analysen, hvilke kort opsummeres her. Fra gennemgangen af sårbarhed, tanker om selvskaade, selvskadende adfærd samt spiseforstyrrelsestendenser kan det konkluderes, at den typiske respondent for alle kategorier er en pige med et misbrug af stoffer. For unge med selvskadetanker er der endvidere en overvægt, som går på en erhvervsuddannelse, og som ikke føler, at de trives i klassen.

Ud fra analysen af intentionerne bag de selvskadende handlinger angiver drenge i et større omfang, at de ønsker at dø, mens piger i højere grad forsøger at råbe deres omverden op i forhold til hjælp, opmærksomhed og kærlighed.

Metodisk sammenligning med andre etnicitetsstudier

Hvor både Zöllner og Jensen [I] (2009), Zöllner (2008), Møllet et al. (2008), Sundaram et al. (2006) samt Bille-Brahe et al. (upubliceret)

alle finder forskelle i unges selvmordsadfærd på baggrund af deres etnicitet, kan resultaterne ikke umiddelbart sammenlignes med resultaterne fra dette pilotprojekt. Hovedårsagerne hertil er bl.a., at konklusionerne fra dette projekt hovedsagligt baserer sig på OR og p-værdier fra multiple regressionsanalyser. Udover at give statistisk mere valide resultater, sætter samme også store krav til datamaterialets statistiske styrke, hvis signifikante resultater skal findes. Herudover anvender de nævnte undersøgelser og dette projekt sig også af forskellige definitioner af etnicitet, hvilket gør at undersøgelsesresultater skal sammenlignes med varsomhed.

7 anbefalinger

Foreliggende pilotprojekt omkring sårbarhed og selvmordsadfærd blandt etniske minoriteter i Danmark har givet gode erfaringer i, hvorledes et større forskningsprojekt bedst muligt vil kunne give mere sikker viden om emnet. Af disse erfaringer skal følgende nævnes:

Indsamling af data fra indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande

I pilotprojektets dataindsamlingsfase blev der gjort mange overvejelser over i hvilke uddannelsesinstitutioner og uddannelsesniveauer, der kunne fås flest besvarelser fra indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande. Her stod det hurtigt klart, at der på folkeskoleniveauet kunne findes skoler med over 90 % to-sprogede / elever med anden herkomst end dansk, mens gymnasieniveauet højst kunne frembringe 40 % og det erhvervsfaglige niveau 25 %. Dette betyder, at jo længere man kommer i skolesystemet, desto sværere bliver det at få besvarelser fra etniske minoriteter.

Denne problemstilling skal endvidere udvides i forhold til antallet af unge, der i spørgeskemaet tilkendegiver, at de er sårbare, har haft tanker om selvskaede eller en decideret selvskaedende handling. Denne andel ligger generelt mellem 12-15 % af populationen, hvilket gør det til en udfordring at finde indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande, som er sårbare, har selvskaed-tanker og / eller selvskaedende handlinger.

I betragtning af ovennævnte forhold vil det på denne baggrund være mest hensigtsmæssigt at fokusere indsatsen på folkeskoleniveauet, hvis et tilstrækkeligt stort datamateriale skal indsamles.

Imidlertid har analysen vist, at de erhvervsfaglige uddannelser ser ud til at have flere sårbare unge end de andre uddannelser (mere herom nedenfor), så hvis tilstrækkelige økonomiske ressourcer var til stede, ville en dataindsamling på et større antal erhvervsfaglige uddannelser kunne opveje den lavere procentdel indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande.

Fokus på de erhvervsfaglige uddannelser

I projektets analysedel fremgår det, at der er signifikant flere unge med tanker om selvskaede på de erhvervsfaglige uddannelser. Hvis datamængden havde været større, ville samme billede højst sandsynligt også have tegnet sig for antallet af sårbare unge, unge med selvskaedende handlinger samt spiseforstyrrelsestendenser.

Det vil derfor være givtigt i en fremtidig undersøgelse at indsamle så stor en datamængde som muligt fra dette uddannelsesniveau, især hvis dette bliver udført i skoler, hvor der er den højeste densitet af to-sprogede / elever med anden herkomst end dansk.

Ældre etniske

I forhold til spørgsmålet omkring dataindsamlingen af indvandrere og efterkommere vil det også være interessant at se, om der var aldersmæssige forskelle i de etniske minoriteters sårbarhed og selvmordsadfærd. Hvor dette projekt ud fra en cost-benefit betragtning har fokuseret på unge, vil eksempelvis ældre etniske personers selvmordsadfærd også være interessant at belyse. Ældre personer, specielt med indvandrerbaggrund, er muligvis ikke i samme grad integrerede som deres børn, mens ældre efterkommere måske må

forventes i større udstrækning at have erhvervet sig en mere ”vesterlandsk” adfærd.

Det kan imidlertid vise sig at være udfordrende at indsamle data fra ældre etniske personer, da de ikke på samme måde som de unge i skolesystemet er let tilgængelige for spørgeskemaundersøgelser. Det vil heraf være en mere ressourcekrævende opgave, både tidsmæssigt og økonomisk, da gruppen gennem medierne eller gennem andre kanaler skal gøres opmærksom på projektets eksistens.

Geografisk gruppering af indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande

Hvis et større datamateriale var til rådighed kunne indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande eventuelt opdeles efter deres geografiske gruppering. Fra den her foreliggende rapport fremgår det, at de hyppigste indvandrer- og efterkommerlande er lande i Mellemøsten, Asien og det tidligere Jugoslavien.

Et eksempel på en gruppering kunne være en opdeling i Mellemøsten, Asien og øvrige lande. En anden mulighed kunne være en opdeling i Stormellemøsten og andre lande. Dette ville evt. kunne åbne op for nogle flere konklusioner omkring kulturelle og / eller religiøse forskelle i etniske minoriteters selvmordsadfærd.

Stor datamængde

Generelt må der konkluderes fra dette pilotprojekt, at et større datamateriale i en fremtidig undersøgelse vil være essentiel. I projektets analysedel ville en del flere sammenhænge på baggrund af etnicitet højst sandsynligt kunne være afdækket, hvis den statistiske styrke havde været større. Som ovenfor gennemgået er det svært at få besvarelser fra indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande, specielt hvis de også skal have selvskadende adfærd. Ligeledes kræver det også et stort materiale, hvis indvandrere og efterkommere geografisk skal grupperes.

Forbedret adskillelse af vanemæssige selvskadere og selvmordsforsøgere

Afsluttende vil det være udbytterigt metodisk at forbedre SAYLE-spørgeskemaets distinktion af begreberne vanemæssig selvskadere og selvmordsforsøgere. I skemaets nuværende form besvarer en del af respondenterne med vanemæssig selvskadende adfærd også spørgsmålene rettet mod selvmordsforsøgerne, selvom det af personens besvarelser fremgår, at vedkommende udelukkende er en vanemæssig selvskader.

Distinktionen mellem de to begreber er af stor betydning, da de vanemæssige selvskaderers intention bag handlingen er at få det bedre psykisk, mens intentionen bag selvmordsforsøg ofte er et ønske om at dø.

Litteratur

- Bille-Brahe U., Andersen K., Jensen B.: Suicidal behaviour among 1st and 2nd generation immigrants. Center for selvmordsforskning, upubliceret
- Bjergsø M.O., Mouazzene S., Zøllner L., Jensen B.: TRAVELLERS – i de gymnasiale uddannelser på Fyn. Center for Selvmordsforskning, 2009
- Hawton, K.; Rodham, K. with Evans, E.: *By Their Own Young Hand: Deliberate Self Harm and Suicidal Ideas in Adolescents*. Jessica Kingsley Publishers: London, 2006
- Kerkhof, J.F.M.: *Attempted Suicide: Patterns and Trends: I: Hawton, Keith and van Heeringen, Kees (Eds). The International Handbook of Suicide and Attempted Suicide*. Chichester, UK, 2000, 49-64
- Møller S., Stephensen I., Christiansen E., Zøllner L.: *Deliberate self harm in immigrant Pakistani and ethnic Danish adolescent: A cross-cultural comparison of ethnic differences in coping strategies. I: Stephensen I., Zøllner L. Selvmordsadfærd og selvskade blandt etniske minoriteter*. Center for Selvmordsforskning, 2008, 18-28
- Retterstøl, Nils; Ekeberg, Øivind og Mehlum, Lars: *Selv mord - et personligt og samfunnsmessig problem*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag, 2002
- Sundaram V., Qin P., Zøllner L.: *Suicide Risk Among Persons with Foreign Background in Denmark. Suicide and Life-Threatening Behavior*, 2006, 36, 4, 481-489
- Sundhedsstyrelsen: *Forslag til handlingsplan til forebyggelse af selvmordsforsøg og selvmord i Danmark*. Udvalget til udarbejdelse af forslag til handlingsplan til forebyggelse af selvmordsforsøg i Danmark. Sundhedsstyrelsen, 1998a
- Sundhedsstyrelsen: *Bilagsdel til forslag til handlingsplan til forebyggelse af selvmordsforsøg og selvmord i Danmark*. Udvalget til udarbejdelse af forslag til handlingsplan til forebyggelse af selvmordsforsøg i Danmark. Sundhedsstyrelsen, 1998b
- Suyemoto, K.L.: *The functions of self-mutilation*, *Clinical Psychology Review*, 1998, vol. 18, s. 531-554.
- Williams, Mark: *Cry of Pain. Understanding Suicide and Self-harm*. London, 1997
- Zøllner, Lilian og Christiansen, Erik: *Spiseforstyrrelser og selvmordsrisiko*. Center for selvmordsforskning, 2006
- Zøllner, Lilian: *Selvskade og resiliens blandt etniske minoriteter*. Rapport 1 del 1. Center for selvmordsforskning, 2008
- Zøllner, Lilian og Jensen, Børge [I]: *Sårbarhed og (Mis)trivsel blandt unge – i Folkeskolens ældste klasser*. Center for Selvmordsforskning, 2009
- Zøllner, Lilian og Jensen, Børge [II]: *Sårbarhed og (Mis)trivsel blandt unge – i de gymnasiale uddannelser*. Center for Selvmordsforskning, 2009
- Årbog om udlændinge i Danmark 2005